

LOCUS THEOLOGICUS

„Tarnowskie Studia Teologiczne” jako naukowy periodyk Wydziału Teologicznego Sekcja w Tarnowie Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie prezentują na swoich łamach owoce naukowych poszukiwań tarnowskiego ośrodka teologicznego oraz innych środowisk naukowych związanych z Wydziałem Teologicznym Sekcja w Tarnowie dzięki oficjalnej międzyuczelnianej współpracy naukowej. Na łamach „Tarnowskich Studiów Teologicznych” odzwierciedla się także bogactwo osobistych relacji tarnowskich wykładowców z przedstawicielami polskich i zagranicznych ośrodków naukowych. Cieszy nas także zainteresowanie publikacją na naszych łamach osób zawodowo niezwiązanych z instytucjami naukowymi, które rozwijają swoje osobiste zainteresowania i w ten sposób przyczyniają się do odkrywania i pogłębiania kolejnych aspektów ludzkiej egzystencji w konkretnym – lokalnym i uniwersalnym „tu i teraz” człowieka. Każdy taki głos przyczynia się do poszerzania „przestrzeni prawdy” o Bogu i człowieku. Teologia jest w wielkiej rodzinie nauk szczególnym miejscem pytania o prawdę i poszukiwania prawdy. Podkreślał to szczególnie mocno św. Jan Paweł II i Benedykt XVI.

Do natury teologii należy, jak uczyli wspomniani wyżej wielcy papieże przełomu tysiącleci, służba prawdzie. Teologia pomaga człowiekowi w znalezieniu odpowiedzi na najbardziej fundamentalne pytania: Czy jest Bóg i kim jest dla człowieka? Kim jest człowiek? Po co żyje? Jak żyć, by być szczęśliwym? Szukając odpowiedzi na te i inne egzystencjalne pytania, teologia sięga do samego źródła, czyli do Boga i Jego wypowiedzianego w naturze i historii zbawienia słowa. Najdoskonalszym źródłem jest Jezus Chrystus – Słowo Wcielone. Wiele jest miejsc, które stanowią źródło poznania Boga. Pismo Święte, Tradycja, nauczanie soborów, nauczanie ojców i doktorów Kościoła, nauczanie papieży... Teologia nazywa te źródła „miejscami teologicznymi” – *loci theologici*.

Współczesna teologia coraz częściej sięga także do innych miejsc poznania teologicznego, czyli takich dziedzin życia i działalności człowieka, które mogą stawać się punktem wyjścia dla dyskursu teologicznego. Takim miejscem może być sztuka, literatura, kultura, ale także człowiek i cała rzeczywistość, w której żyje. Wszystkie te obszary życia człowieka mogą i powinny być przedmiotem zainteresowania teologii. Każdy z tych obszarów można rozpatrywać w perspektywie Bożego planu zbawienia, każdy odnosić do Boga, gdyż Boży Duch działa wszędzie.

Tylko teologia, która nie zamyka się w analizie abstrakcyjnych idei, ale sięga do wszystkich przejawów życia człowieka, ma szansę spełnić postulat pastoralności, nie tracąc nic z naukowości, o czym pisze ks. Janusz Królikowski w swoim artykule *Teologia wobec wymogu pastoralności*. Tylko taka teologia ma szansę pomóc współczesnemu człowiekowi w odnajdywaniu prawdy o Bogu i człowieku. Autor artykułu, wychodząc od analizy natury i metody teologii, przedstawia postulaty współczesnego magisterium Kościoła dotyczące zadań teologii. Teologia, pełniąc swoją służebną rolę w dziele przekazywania, pogłębiania rozumienia i strzeżenia depozytu wiary w Kościele, musi odpowiadać na konkretne egzystencjalne pytania stawiane przez współczesnego człowieka. Postulat interdyscyplinarności oraz kryterium naukowości wymaga od teologii uwzględniania wszystkich aspektów życia i działalności człowieka oraz rezultatów innych nauk.

Tylko taka teologia może spełnić swoje służebne zadanie względem misji powierzonej przez Chrystusa Kościołowi, jaką jest przepowiadanie radosnej nowiny. Głoszenie dobrej nowiny konkretnemu, a nie abstrakcyjnemu człowiekowi wymaga poznania konkretnych uwarunkowań codziennego życia. Człowiek i środowisko, w którym żyje, jest także *locus theologicus*. Wokół tych tematów porusza się ks. Henryk Szmulewicz w artykule zatytułowanym *Pilne zadanie uczniów Chrystusa: głosić radość Ewangelii we współczesnym świecie*.

Człowiek, a szczególnie jego pragnienie Boga, stanowi przedmiot analizy artykułu ks. Sylwestra Jaśkiewicza. Współczesny człowiek żyjący w nieustannym zagrożeniu i poddawany ideologicznym eksperymentom ateistycznej i zsekularyzowanej ideologii pragnie i szuka Boga – może nawet bardziej niż w przeszłości. Opierając się na nauczaniu papieża Franciszka, ks. Sylwester Jaśkiewicz w artykule *Żywe pragnienie Boga według papieża Franciszka* wskazuje na Kościół jako źródło nadziei współczesnego człowieka.

Bóg zaspokaja to ludzkie pragnienie, czego dowody znajdziemy w innym artykule *Iść za dowodami, dokądkolwiek prowadzą. Nawrócenie słynnego ateisty – profesora Antony'ego Flewa*. Tekst ks. Tomasza Maziarki pozwala nam sięgnąć do innego *locus theologicus*, jakim jest filozofia. Autor przedstawia drogę do Boga Antony'ego Flewa, jednego z najbardziej znanych filozofów XX wieku. Dla filozofa, który odnalazł wiarę, punktem wyjścia była refleksja nad istnieniem praw przyrody, tajemnicą powstania życia oraz sam fakt istnienia świata. Ostatecznie poszukiwania prawdy w tych pytaniach doprowadziły znanego filozofa do stwierdzenia, że istnienie świata, prawa przyrody i fenomen życia oraz jego zdolność do reprodukcji ma swoje źródło w Bogu.

Ks. Cezary Smuniewski kieruje naszą uwagę na małżeństwo i rodzinę jako *locus theologicus*. W artykule *Wspólnota życia i miłości. Wybrane zagadnienia z teologii komunii małżeństwa i rodziny* autor rozpatruje w kontekście niektórych kwestii teologii komunii chrześcijańskiej prawdy o istocie małżeństwa i rodziny. Życie człowieka uzdolnionego i powołanego do tworzenia relacji komunijnych nabiera szczególnego wymiaru w małżeństwie chrześcijańskim, którego bogactwo ukazuje się w pełni w tajemnicy Trójcy Świętej i Kościoła.

Jeśli człowiek i środowisko, w którym żyje, można uznać za *locus theologicus*, to można tym bardziej uznać za „miejsce teologiczne” świat norm etycznych, jakimi kieruje się w swoim życiu. Etyka jako uznany przez wszystkich system wartości i zasad postępowania może obejmować całość życia człowieka albo poszczególne obszary jego aktywności, jak polityka, gospodarka, biologia, medycyna, handel, itp. Monika Kaczor w artykule *Etyka na łamach tygodników opiniotwórczych*, poddając analizie teksty ukazujące się w tygodnikach opiniotwórczych, porządkuje różne rodzaje podejścia do kwestii etycznych objawiające się we współczesnym dyskursie prasowym.

Człowiek jest istotą zdolną do zapamiętywania. Dzięki rozumowi potrafi świadomie posługiwać się tą zdolnością do kształtowania swojej teraźniejszości i przyszłości. W artykule *Pamięć a czas – od Arystotelesa do św. Tomasza* Kamila Łabno zastanawia się nad relacją zachodzącą pomiędzy pamięcią i czasem.

Ks. Mirosław Twardowski kieruje naszą uwagę na pojęcie „rasy” i ukazuje, jak współczesna antropologia rozprawia się z tą tradycyjną kategorią w opisie ludzkiej populacji. Artykuł *Czy zasadne jest stosowanie „antropologicznej” koncepcji „rasy”?*, odnosząc się do osiągnięć współczesnej biologii, a szczególnie genetyki, pokazuje, dlaczego posługiwanie się „antropologiczną” kategorią rasy nie jest uzasadnione z punktu widzenia naukowego. Wydaje się, że spostrzeżenia zawarte w artykule ks. Mirosława Twardowskiego pozwalają zobaczyć w nowym świetle objawioną prawdę o jedności rodzaju ludzkiego.

Artykuł Pani Jolanty A. Witek *Z nieznanej korespondencji Romana Brandstaettera* dotyka innego *locus theologicus*, jakim jest literatura. Publikacja nieznanego wątków korespondencji wielkiego twórcy pozwala nam poznać niezwykle bogactwo duchowe człowieka, który odnalazł Boga. Dzięki wydobytym na światło dzienne tekstom możemy zrozumieć, w jaki sposób wiara w Boga pomaga w osobistym rozwoju tego, co w człowieku jest najlepsze. Na przykładzie Romana Brandstaettera możemy przekonać się, że Bóg – źródło życia, dobra i piękna – jest fundamentem właściwych relacji człowieka z bliźnimi. Przyjaźń, miłość, szacunek, troska o innych to tylko niektóre cechy określające sylwetkę Romana Brandstaettera.

Sztuka w jej wszystkich przejawach jest uprzywilejowanym „miejscem teologicznym”. Święty Jan Paweł II powiedział, że dzieła artystów „są nie tylko estetycznymi ilustracjami, ale prawdziwymi źródłami teologicznymi” (Jan Paweł II, *List do artystów*, 12). Sobór Watykański II wielokrotnie podkreśla, że „na swój sposób także literatura i sztuka mają wielkie znaczenie dla życia Kościoła. Usiłują one bowiem dać wyraz przyrodzonemu uzdolnieniu człowieka, jego problemom i doświadczeniom w dążeniu do poznania i doskonalenia siebie oraz świata; starają się ukazać stanowisko człowieka w historii i w całym świecie, jego nędzę i radości, oświecić potrzeby i możliwości ludzi oraz naszkicować lepszy los człowieka” (konst. *Gaudium et spes*, 62). Prawdziwa sztuka otwiera człowieka na tajemnicę, torując mu drogę na spotkanie ze źródłem piękna, jakim jest Bóg. Do tego *locum theologicum* sięga artykuł Grażyny Ryby pt. *Ikonografia tarnowskich drzwi Bronisława Chromego w kontekście ideologicznych sporów wokół martyrologii wojennej*.

Autorka analizuje dzieło sławnego krakowskiego rzeźbiarza wykonane dla kościoła św. Maksymiliana w Tarnowie, stanowiące jeden z elementów martyrologicznego cyklu płaskorzeźb nazwanych przez Bronisława Chromego „Pomnikiem Męczeństwa Narodów”. Dzieło artysty jest wyrazem jego refleksji nad męczeńską śmiercią św. Maksymiliana. Płaskorzeźba wyraża prawdę podkreśloną przez Jana Pawła II w czasie kanonizacji św. Maksymiliana o tryumfie miłości Boga, człowieka i tego, co jest Boskie w człowieku, nad nienawiścią i pogardą człowieka. Zwycięstwo św. Maksymiliana uobecnia zwycięstwo Zbawiciela na Golgocie.

Tyle o treści obecnego numeru „Tarnowskich Studiów Teologicznych”. W tym miejscu redakcja pragnie złożyć serdeczne podziękowanie dotychczasowemu redaktorowi naczelnemu ks. dr. hab. Andrzejowi Michalikowi. Zaangażowanie, systematyczność, profesjonalizm, wiedza oraz osobiste przymioty dotychczasowego Redaktora Naczelnego przyczyniły się do wypracowania i ugruntowania odpowiednio wysokich standardów naszego periodyku. Dziękując ks. Andrzejowi za Jego dotychczasowe zaangażowanie życzymy światła i mocy Ducha Świętego w podjętej ostatnio odpowiedzialnej misji rektora Wyższego Seminarium Duchownego w Tarnowie i owocnej kontynuacji pracy naukowej.

ks. Czesław Noworolnik
redaktor naczelny